

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3031/2020. (II. 24.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Bfv.I.517/2018/14. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Szikinger István, Bólyai János és Társai Ügyvédi Iroda) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, és abban kérte a Kúria Bfv.I.517/2018/14. számú végzése alaptörvény-ellenességének a megállapítását a Szegedi Ítéltábla Bf.II.534/2014/23. számú ítéletére és a Kecskeméti Törvényszék 10.B.177/2012/157. számú ítéletére is kiterjedő hatállyal. Kérte továbbá mindhárom bírósági határozat megsemmisítését az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (3) bekezdésének a megsértése miatt.
- [2] Az indítványozó az alkotmányjogi panasz előzményeit érintően az alábbiakat adta elő. A Kúria a felülvizsgálati eljárásban hozott Bfv.I.517/2018/14. számú végzésével hatályában fenntartotta a Szegedi Ítéltábla Bf.II.534/2014/23. számú ítéletét és a Kecskeméti Törvényszék 10.B.177/2012/157. számú ítéletét. Az indítványozó a felülvizsgálati kérelemben – előadása szerint – tételesen megjelölte azokat az eljárási szabálysértéseket, amelyek a tisztességes eljáráshoz és a védelemhez való joga súlyos korlátozását eredményezték. Azok helytállóságát azonban a Kúria a támadott határozatában csak részben cáfolta, továbbá a végzés 10. oldalának tanúsága szerint a Kúria úgy foglalt állást, hogy a megjelölt eljárási szabályszegések még esetleges fennállásuk esetén is „legfeljebb relatív eljárási szabálysértést valósítanak meg, melyek nem tartoznak a törvényben megjelölt és felülvizsgálati eljárás alapjául szolgáló eljárási szabálysértések körébe”. Így a felülvizsgálati indítványt a Kúria törvényben kizártnak minősítette. Az indítványozó meggyőződése szerint ugyanakkor az utalt eljárási szabálysértések együttesen – de legtöbbjük külön-külön is – a tisztességes eljáráshoz való joga megsértését eredményezték.
- [3] Az indítványozó példaként említette, hogy a felülvizsgálati eljárás idején nem álltak rendelkezésre az eljárás iratai „tanulmányozható módon” (indítvány 2. oldal), és a vádiratot a terheltnek nem kézbesítették. Ezen hiányosság és mulasztás következtében a terhelt nem gyakorolhatta megfelelően a védelemhez való alapvető jogát. Szintén a védelemhez való jog, továbbá a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmére vezetett az indítványozó szerint, hogy az egyik tárgyaláson olyan védő járt el, akinek a meghatalmazását előzetesen visszavonta. Kifogásolta továbbá az indítványozó azt is, hogy a másodfokú tárgyaláson annak ellenére nem vehetett részt, hogy arra irányuló szándékát jelezte.
- [4] 2. Az indítványozó az Alkotmánybíróság felhívása nyomán az alkotmányjogi panaszát kiegészítette. Előadta, hogy nem tartja helytállónak a Kúria érvelését, amely szerint a felülvizsgálati indítványa jelentős részében nem bírálható el érdemben. Mivel pedig a Kúria ezt az érvelést az eljárási iratok hiányában fejtette ki, döntésével

valójában elfogadta mind a pártatlanság követelményének, mind pedig a védelemhez való jognak a megsértését.

- [5] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes eljáráshoz való jog megsértését az indítványozó a következőkkel indokolta.
- [6] A kúriai végzés szerint ugyan a nyomozási bíró határozata elleni fellebbezés elbírálásában az Alkotmánybíróság értelmezése szerinti kizárt bíró vett részt, azonban az adott eljárásban ez hatályossági szempontból nem volt figyelembe vehető. Az indítványozó szerint ugyanakkor a pártatlanság követelményének a sérelme annak ellenére megvalósult, hogy a kizárási ok formai okból nem volt érvényesíthető. Álláspontjának az alátámasztására az indítványozó hivatkozott az Emberi Jogok Európai Bíróságának *Piersack kontra Belgium* ügyében (8692/79., 1982. október 1.) és az Alkotmánybíróság 67/1995. (XII. 17.) AB határozatában, valamint a 3242/2012. (IX. 28.) AB határozatában tett megállapításokra.
- [7] Az indítványozó ellen folyó büntetőeljárásban elkövetett szabálysértések és azok Kúria általi elfogadása az indítványozó szerint megalapozzák a pártatlanság sérelmének a megállapítását. A pártatlanság követelményének az indítványozó szerint része az eredeti vádirat fizikai létezése, valamint annak a terhelttel időben történő közlése.
- [8] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdése szerinti védelemhez való jog megsértését az indítványozó a következőkkel indokolta.
- [9] A vádirat kézbesítésének az elmaradását az indítványozóval szemben folytatott eljárásban úgy pótolták, hogy a vádiratot az ügyész a jelenlétében felolvasta. Ez ugyanakkor az indítványozó szerint nem hozta őt olyan helyzetbe, hogy a védekezésre megfelelően felkészüljön. Ezért az Alaptörvényben és az Emberi Jogok Európai Egyezményében is biztosított jog sérelme megvalósult. Szintén a védelemhez való jog sérelmére vezetett, hogy az indítványozó nem vehetett részt valamennyi olyan tárgyaláson, amellyel kapcsolatosan részvételi igényét kinyilvánította, valamint az is, hogy védelmét olyan védő is ellátta, akinek a meghatalmazását visszavonta. Sérült továbbá a védelemhez való joga annak következtében is, hogy a bíróság olyan tanú vallomására hivatkozott, aki az eljárásban nem „szerepelt” (indítvány 4. oldal), mivel az ilyen tanú vallomásával szemben nincs lehetőség a védekezésre.

II.

- [10] Az Alaptörvény indítvánnyal érintett rendelkezései:

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinnek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.

[...]

(3) A büntetőeljárás alá vont személynek az eljárás minden szakaszában joga van a védelemhez. A védő nem vonható felelősségre a védelem ellátása során kifejtett véleménye miatt.”

III.

- [11] Az Alkotmánybíróság az indítvány alapján először azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz befogadható-e, vagyis megfelel-e az Abtv.-ben foglalt, a panaszok befogadhatóságára vonatkozó kritériumoknak.
- [12] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül kell benyújtani az ügyben első fokon eljáró bírósághoz címezve. Az indítványozó az alkotmányjogi panaszban úgy nyilatkozott, hogy a Kúria támadott végzését 2018. december 17-én vette kézhez. A végzés kézbesítését igazoló kézbesítési ív hiányában az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány előterjesztése 2019. február 15-én határidőben történt.
- [13] Az indítványozó jogi képviselője eljárási jogosultságát az indítványhoz csatolt meghatalmazással megfelelően igazolta, így az alkotmányjogi panasz az Abtv. 52. § (6) bekezdése szerinti előírásnak is megfelel.
- [14] Eleget tesz továbbá az indítvány az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében a határozott kérelemmel összefüggésben rögzített feltételeknek, mivel megjelöli az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést (Abtv. 27. §), az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [XXVIII. cikk (1) és (3) bekezdés], és az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét. Meghatározza továbbá az Alkotmánybíróság által vizsgálandó konkrét

bíróági határozatokat, okfejtést tartalmaz azok alaptörvény-ellenességéről, valamint kifejezett kérelmet fogalmaz meg a megsemmisítésükre.

- [15] Az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján a befogadhatóságról dönteni jogosult tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja továbbá az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen az Abtv. 27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint az Abtv. 29–31. § szerinti tartalmi követelményeket. Ezeket a feltételeket vizsgálva az Alkotmánybíróság az alábbi következtetésekre jutott.
- [16] Az indítvány eleget tesz az Abtv. 27. §-ából fakadó feltételeknek, mivel a büntetőeljárást lezáró jogerős határozat ellen irányul. Az indítványozó a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőségeket kimerítette. A támadott döntéseket érintően továbbá az indítványozó alkotmányjogi panasz előterjesztésére jogosultnak tekinthető, és figyelemmel arra, hogy a megsemmisíteni kért bíróági határozatok alapjául szolgáló büntetőeljárásnak terheltje volt, nyilvánvalóan érintett is.
- [17] Az Abtv. 29. §-a alapján az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának az is feltétele, hogy az indítvány a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetőségét vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {erről lásd: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30], illetve 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}. A feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [18] A konkrét esetben az indítványozó elsősorban az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes eljáráshoz való jog részjogosítványai köréből a pártatlanság követelményének a sérelmére hivatkozott. Ezzel összefüggésben kifogásolta a vádirat fizikai létezését, valamint annak közlését. Az indítványozó másodlagosan az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdése szerinti védelemhez való joga megsértését állította. E vonatkozásban is sérelmezte, hogy a vádirat kézbesítésének az elmaradását a vele szemben folytatott eljárásban úgy pótolták, hogy a vádiratot az ügyész a jelenlétében felolvasta. Ez ugyanakkor az indítványozó szerint nem hozta őt olyan helyzetbe, hogy a védekezésre megfelelően felkészüljön. Szintén a védelemhez való jog sérelmére vezetett az indítványozó szerint, hogy nem vehetett részt valamennyi olyan tárgyaláson, amellyel kapcsolatosan részvételi szándékát kinyilvánította, valamint az is, hogy a védelmét olyan védő is ellátta, akinek a meghatalmazását visszavonta. Sérült továbbá a védelemhez való joga annak következtében is, hogy a bíróság olyan tanú vallomására hivatkozott, aki az eljárásban nem „szerepelt” (indítvány 4. oldal), mivel ezen tanú vallomásával szemben nem volt lehetőség a védekezésre.
- [19] Az indítványozó kifogásait érintően az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy az előadott sérelmek összességükben olyan súlyúnak minősülnek, amelyek felvetik a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetőségét. Ezért az indítvány befogadása mellett döntött.
- [20] Az Ügyrend 31. § (6) bekezdése értelmében az előadó alkotmánybíró a panasz befogadásáról szóló döntés helyett a panasz érdemi elbírálását tartalmazó határozat-tervezetet terjeszthet a testület elé. Az Alkotmánybíróság a jelen esetben a hivatkozott rendelkezés alkalmazásával járt el.

IV.

- [21] Az indítvány nem megalapozott.
- [22] 1. Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes eljáráshoz való jog részjogosítványai köréből elsődlegesen a pártatlanság követelményének a sérelmére hivatkozott.
- [23] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése mindenkinek alapvető jogot biztosít ahhoz, hogy az ellene emelt vádról vagy valamely perben a jogairól és kötelezettségeiről törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, észszerű határidőn belül döntsön. Az alkotmányos szabály – egyebek mellett – azt kívánja meg, hogy a büntetőügyekben emelt vádról olyan bíróság hozzon döntést, amely független és pártatlan. A törvény által felállított bíróság függetlensége és pártatlansága olyan általános jogelv, amely az emberi jogok védelme érdekében megkötött valamennyi jelentősebb univerzális és regionális nemzetközi egyezménynek sajátja [részletesen lásd: 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [25]].
- [24] „Az Alkotmánybíróság értékelése szerint a tisztességes bírói eljárásokhoz tartozó függetlenség és pártatlanság két különböző, önálló követelmény, amelyek ugyanakkor az egyes bíróági eljárásokban kizárólag egymásra tekintettel nyerhetnek értelmet a következők szerint. [...] A bírói hatalom függetlensége olyan alkotmányos érték, amelynek érvényesülését egyfelől az intézményi-szervezeti, pénzügyi és döntéshozatali autonómia,

másfelől pedig az egyes bírák függetlensége tekintetében megfogalmazott szabályoknak szükséges biztosítaniuk. [...] A bíróság pártatlan eljárása a függetlenség alkotmányos értékéhez szorosan kapcsolódik: kizárólag egy független bíróság képes az egyedi ügyekben pártatlanul eljárni. A függetlenség követelményéhez képest a pártatlanság az ügyben eljáró bíróval szemben egyfelől azt az elvárást fogalmazza meg, hogy a megítélendő ügy tekintetében ne rendelkezék előítéletekkel, másfelől pedig az ügyben szereplő egyik fél javára, avagy hátrányára se legyen elfogult [erről lásd: ENSZ Emberi Jogi Bizottságának 387/1989. számú, *Arvo O. Karttunen kontra Finnország* ügyben hozott döntésének 7.2. pontját]” {34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [26]}.

- [25] Független és pártatlan bíráskodás hiányában az egyéni jogok érvényesítése szenved csorbát. Mindebből következik, hogy a tisztességes eljárás követelményrendszerének szerves részét alkotó függetlenség és pártatlanság a demokratikus jogállamokban feltétlen érvényesülést kívánó alkotmányos igényként jelentkezik {34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [28], lásd erről még: 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [24]}.
- [26] A pártatlanság sérelmének egyik indokaként az indítványozó azt jelölte meg, hogy a nyomozási bíró határozata elleni fellebbezés elbírálásában az Alkotmánybíróság értelmezése szerinti kizárt bíró vett részt. A pártatlanság követelményének az indítványozó szerint része továbbá az eredeti vádirat fizikai létezése, valamint annak a terhelten időben történő közlése. Az indítványozó ellen folyt büntetőeljárásban az ezen követelményekkel összefüggésben elkövetett szabálysértések Kúria általi elfogadása az indítványozó szerint megalapozta a pártatlanság sérelmének a megállapítását.
- [27] Az Alkotmánybíróság az eljárásában megállapította, hogy az indítványozónak a pártatlanságot érintően előadott azon kifogását, amely alapján a bírósági eljárásban az Alkotmánybíróság értelmezése szerint kizárt bíró vett részt, a Kúria a támadott végzésében részletesen megvizsgálta. Annak eredményeként a Kúria megállapította, hogy a konkrét büntetőeljárásban az irányadó alkotmánybírósági döntések és az Abtv. rendelkezései értelmében a kifogásolt bíró eljárása nem eredményezett az indítványozót érintő alaptörvény-ellenességet (Kúria végzése 8–9. oldal). Az indítványozó az alkotmányjogi panaszban ezen megállapítások helytállóságát érdemben nem vitatta, csupán rögzítette ellentétes álláspontját.
- [28] Figyelemmel erre, továbbá az indítványozó egyéb kifogásait is megvizsgálva az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy az indítványozóval szemben folytatott büntetőeljárásban nem kérdőjeleződött meg a pártatlanság értelmében az ügyben eljáró bíróval szemben támasztható elvárások érvényesülése. Nem lehetett megállapítani ugyanis sem azt, hogy a Kúria a megítélendő ügy tekintetében előítéletekkel rendelkezett volna, sem pedig azt, hogy az ügyben szereplő egyik fél, jelen esetben az indítványozó javára, avagy hátrányára elfogult döntést hozott.
- [29] Ezért az Alkotmánybíróság a pártatlanság – mint a tisztességes eljáráshoz való jog részjogosítványa – sérelmére vonatkozó indítványozói kifogásokat nem találta a Kúria határozatával összefüggésben megalapozottnak.
- [30] 2. Az indítványozó másodlagosan az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdése szerinti védelemhez való joga megsértését állította.
- [31] A védelemhez való jog alkotmányos tartalmát érintően az Alkotmánybíróság 8/2013. (III. 1.) AB határozatában rögzítette, hogy „a védelemhez fűződő jog az alkotmányos büntetőeljárási jog egyik olyan alapelve, amely a büntetőeljárás valamennyi szakaszában számtalan különböző részletszabályban érhető tetten. Az Alkotmánybíróság a 25/1991. (V. 18.) AB határozatában ezt úgy fogalmazta meg, hogy »[a] védelemhez való jog alkotmányos büntetőeljárási alapelve az eljárás egész menetében számtalan részletszabályban ölt testet. A védelemhez való jog a büntetőeljárás alá vont személy azon jogaiban, illetve a hatóságok azon kötelezettségeiben realizálódik, amelyek biztosítják, hogy a vele szemben érvényesített büntetőjogi igényt megismerje, arról álláspontját kifejtse, az igénnyel szembeni érveit felhozhassa, a hatóságok tevékenységével kapcsolatos észrevételeit és indítványait előterjeszthesse, továbbá védő segítségét vehesse igénybe. A védelemhez való jog tartalmát képezik a védő azon eljárási jogosítványai, illetve a hatóságok azon kötelezettségei, amelyek részéről a védelem ellátását lehetővé teszik.« (ABH 1991, 414, 415).” {8/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [26]}.
- [32] Az alkotmányjogi panaszbeadványban az indítványozó sérelmezte, hogy a vádirat kézbesítésének az elmaradását a vele szemben folytatott eljárásban úgy pótolták, hogy a vádiratot az ügyész a jelenlétében felolvasta. Ez ugyanakkor az indítványozó szerint nem hozta őt olyan helyzetbe, hogy a védekezésre megfelelően felkészüljön. Szintén a védelemhez való jog sérelmére vezetett az indítványozó szerint, hogy nem vehetett részt valamennyi olyan tárgyaláson, amellyel kapcsolatosan részvételi szándékát kinyilvánította, valamint az is, hogy a védelmét olyan védő is ellátta, akinek a meghatalmazását visszavonta. Sérült továbbá a védelemhez való joga

annak következtében is, hogy a bíróság olyan tanú vallomására hivatkozott, aki az eljárásban nem „szerepelt” (indítvány 4. oldal), mivel ezen tanú vallomásával szemben nem volt lehetősége a védekezésre.

- [33] Az Alkotmánybíróság a kúriai döntés vizsgálatának az eredményeként azt állapította meg, hogy abban a Kúria az indítványozó alkotmányjogi panaszban is előadott kifogásait – egyetlen kivételtől eltekintve – részletesen megvizsgálta a konkrét büntetőeljárás körülményei és az irányadó jogszabályi rendelkezések együttes figyelembevételével (vádirat: 4–5. oldal, kizárt védő eljárása: 5–6. és 8. oldal, tárgyaláson való részvétel: 6–8. oldal). Az indítványozó az alkotmányjogi panaszbeadványban valójában a Kúria ezen megállapításaival kapcsolatos ellentétes álláspontját fejtette ki.
- [34] Az Alkotmánybíróság ezért úgy ítélte meg, hogy a Kúria határozata nem valósította meg az indítványozó védelemhez való jogának a megsértését.
- [35] Nem vizsgálta a Kúria a támadott végzésben az indítványozó azon kifogását, amely szerint a bíróság olyan tanú vallomására hivatkozott, aki az eljárásban nem „szerepelt”. Ezt az indítványozói kifogást ugyanakkor érdemben az Alkotmánybíróság sem vizsgálhatta az alábbi okból. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése, a cselekmény minősítése és a szankció kiszabása olyan törvényességi kérdések, amelyekről történő döntés az eljáró bíróságok hatáskörébe tartozik. Így az Alkotmánybíróság nem mérlegelhetette felül a bíróságok eljárását egy konkrét bizonyíték – adott tanú vallomásának bizonyítékként történő – felhasználásával összefüggésben {például: 3113/2018. (IV. 9.) AB végzés, Indokolás [24]}.
- [36] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza azt is, hogy önmagukban a rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasz előterjesztésére. Egyébként az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna {3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]}. A jogszabályokat ugyanis a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, amely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti „szuperbíróság” szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el. A bírő bármely ténybeli vagy jogi tévedése nem teszi automatikusan tisztességtelenné az egész eljárást, mivel az ilyen tévedések teljesen soha nem küszöbölhetők ki, azokat az igazságszolgáltatás ma ismert rendszere magában hordozza {3352/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]}.
- [37] 3. Minderre figyelemmel az Alkotmánybíróság az indítvány vizsgálata alapján arra a megállapításra jutott, hogy a Kúria a támadott végzéssel sem az indítványozó Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes eljáráshoz való jogát, sem a XXVIII. cikk (3) bekezdése szerinti védelemhez való jogát nem sértette meg. Ezért az Alkotmánybíróság az indítványt a rendelkező részben foglaltak szerint elutasította.

Budapest, 2020. február 11.

Dr. Juhász Imre s. k.,
helyettes tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/355/2019.

• • •